

Hanem a legkedvesebb bibliai parafrázisom a *Nászéjszaka* (1959/1978), Ráchel és Jákob megfeszített vágyakozása, a hét év várakozás, amelynek végén Ráchel apja az idősebbik lányt, Leát csempészi az esküvői fátyol alá. A hangsúly mégsem a történeten van, hanem a ritmuson; minden sor eleje négy dobütés, külön rímvilággal: „...akkor Ráchel szétszaggatá az ingét, / immár rá kell bírni, hogy menjen innét, / mert veszendő a szénaágy egészen / s hét esztendő ül a tinók szemében”. A folytatást tudjuk, a szerelmesek újabb hét évet várnak; tizennégy év alatt minden jelkép értelmét veszti. „De ő csak szállt, szárnyatlan szállt az úton, / és korsaját nem kereste a kúton; / mi jöhet még? Nem nézett többé széjjel. / Egy rögeszmét ölelt meg akkor éjjel.”

Később ismertem meg az Újszövetséget; Jézus először a *Druidák* című versemben jelenik meg (1999), a neve el sem hangzik, s róla is csak annyi: „Véreből való.” A *Szekérnyomokban* (2005) a menekülőök szellemi rokonságot keresnek: „Felkonganak a katedrálisok. / A Brandenburgi versenyt nem adom. // A Szent Családra egy hatalmas árny / vár Amszterdamban...” Ugyanaz a rembrandti árny vetül mindnyájunkra.

Ez a hatalmas árny a főszereplője a *Dániel* című versnek (2009): „A gonosz ideiglenes, / de a gonosztett messze nyúl. / Sidrák, Misák, Abednegó / a kemencében lángra gyúl.” El lehet-e hinni, hogy épségben lépnek ki a kemencéből? S meddig óv meg bennünket a hit? Még kéziratban van *Az Isenheimi oltár*ra című verse, csak folyóiratközlése volt (2012). Mióta ennek az oltárnak a makettjét láttam Berlinben — Colmarba, az eredetihez, Matthias Grünewald remekléséhez nem jutottam el —, tudom, hogy a hit magaslatán ott a közös szenvedés. Az egykori jeruzsálemi piacot odaláttam a colmari ég alá, a nép óbégat, kővel dobálja az áldozatot. „Kő zúdul, rothad a gyümölcs, / legyek lepik a szavakat. / Akivel tántorog az út, / felülmarad, ha megmarad.” Tudjuk, hogy megmarad.

A *137. zsoltár* (1992) nemcsak az ars poeticám, az életelvem is; itt most a két versszak végét idézem, ahogy mások szokták: „Hát kihűlt jobбом legyen rá az ámen, / ha elfeledlek egyszer, Jeruzsálem.” „És fájó orcám rángjon majd a számhoz, / ha elfeledlek egyszer, Arany János.”

Talán nem tántorít el semmi sem magamtól. Semmilyen bántás. A közelmúltban valaki beletaposott az emlékeimbe; megint a Biblia segített, ez a gyönyörű mondat: „Szolgálja tehát Jákob Ráchelért hét esztendeig, s csak néhány napnak tetszék az neki, annyira szereti vala őt” (Mózes I./29:20). A többi nem is fontos.

GYÖRFFY ÁKOS

Alszik bennem

Költő

Csak ha írok, talán csak akkor vagyok keresztény. Napok óta ez a mondat jár a fejemben. Talán nem is pontos így ez a mondat, és talán nem is igaz. Talán pontosabb lenne, ha a keresztény szó helyett

valami más szerepelne ebben a mondatban. De nincs más szavam rá, nincs pontosabb szó.

Mostanában nagyon keveset írok, tehát a fenti mondat szellemében mostanában egyáltalán nem vagyok keresztény. Azzal nyugtatom magam, hogy írás helyett viszont zenélek, és akkor biztosan az is igaz lehet, hogy amikor zenélek, csak akkor vagyok keresztény. Nem tudom. Mióta írok, nagyjából tehát húsz éve, ez a mondat mégis mindennél világosabb a számomra. Mindennél világosabb úgy is, hogy ez a mondat valójában tragikus rám nézve, ugyanis azt jelenti, hogy a gyakorlatban, az úgynevezett életben képtelen vagyok keresztényként élni.

Keresztényként élni. Lehet-e nem keresztényként élni. Valószínűleg nem lehet. Aki nem keresztényként él, az is keresztényként él, csak gyarló, bűnös, rossz keresztényként. Nincs nem keresztény élet. A lélek eredendően keresztény, írta valamelyik korai egyházatyja (nem tudom pontosan, kicsoda, és nem is biztos, hogy szó szerint így), ami éppen annyira homályos mondat, mint amennyire nem. Sosem tudtam másképp tekinteni magamra, mint keresztényre, vagyis inkább egy alvó keresztényre.

Alszik bennem valaki, aki valóban keresztény. Alszik bennem a lélek. Ez a titokzatos idegen bennem csak ritkán, pillanatokra tér magához a kómából. Kinyitja a szemét, kristálytisza, metszően éles, de nem hideg tekintete van, és képes úgy nézni mindenre, mintha először látná. Vagy inkább mintha mindig is látta volna. Mintha mindent látott volna már egészen a kezdetektől. Félreértés ne essék, nem magamról beszélek. Valamiről, amit magamban hordok, ami mélyen el van temetve bennem.

Soha nem érdekelt más, mint ez az ismeretlen részem. Sokáig azt hittem, az írás elvezethet hozzá, ehhez az idegenhez, hogy az írás majd segít közelebb férkőzni a titokhoz. Azt hiszem, ebben tévedtem. Mert az írás nem vitt közelebb hozzá. Viszont egyet s mást azért mégis az íráson keresztül tudtam meg a természetéről. Közelebb írni magam az Istenhez. Micsoda ostobaság. Miközben nem mondhatom, hogy teljesen légből kapott dolog lenne. Mégis sántít valahol, mégis csak egy az ezerféle öngazolás közül.

A kereszténységről való tudás nélkül valószínűleg soha nem írtam volna le egy sort sem. Amely tudás itt csak azt jelenti, hogy korra gyermekkoromtól kezdve tisztában voltam azzal, hogy a lelkem meghasadt, hogy van a lélekben egy nem gyógyuló seb. Egy védtelen, kiszolgáltatott, érzékeny terület a lélek sötét felszínén. Ezt a sebet azonosítottam (megléhet, tévesen) a kereszténységgel. A kereszténység egy seb a lélekben, erre jutottam úgy tizenhat-tizenhét éves korom környékén. Tulajdonképpen ma sem gondolom másként.

Ha az ember ilyen gondolatokat vagy érzeteket helyez életének centrumába, bizonyos értelemben kiírja magát a világból. Ez akár szó szerint is vehető, ugyanis sokáig feltett szándékom volt tényleg kiírni magam a világból. Hogy az írás által ne legyek jelen. Amíg írok, ne itt legyek. El innen, ezt viszont csak írás közben, nagyon ritkán sike-

rült elérni. Veszélyes és felettébb kockázatos vállalkozás, nem vitás. Az ép elméjét teszi kockára, aki ilyesmibe fog. De másba viszont nem lehetett és nem lehet fogni, mert ezen kívül nincs semmi a világban, ami igazán érdekelne. Mi tudna rabul ejteni még azután, hogy felfedeztem valamit magamban, ami valahogy mégis kilóg belőlem, kilóg egészen a csillagködökig egyfelől, és kilóg egészen a mikroszkopikus világig másfelől, de mindezeket túlra is elér, mert minden benne van: az egész teremtett világ ebben a lüktető idegenségben lélegzik.

Van valami rémisztő abban, ha arra gondolok, hogy mindez már gyerekként foglalkoztatott. Érthetetlen számomra az olyan élet, amely nem hordozza magában ezt a sebet. Olyan élet nincs, legfeljebb a látszata. Persze nem kerülhetem el, hogy ne gondoljak olykor arra, hátha mélységesen félreértem a kezdetektől ezt az egészet. Hátha valami végzetes tévedésben élek. Hogy amivel én a kereszténységet azonosítom, az valami egészen más, az valami betegség inkább, deformált valóságérezkelés. Lehetséges, hogy ez a kereszténység-kép inkább a melankóliára illik, ami olykor bizony depresszióba fordul át. Miközben a melankóliáról azt gondolom, hogy egyfajta előjáték a kereszténységhez. A melankólia mint a kereszténység előszobája.

Amint az a fenti mondatokból is tisztán kivehető, a homályban tapogatózom. A kereszténységen kívüli homály rabjaként vagyok kénytelen létezni, miközben tudom, hogy ez a homály is része a kereszténységnek. A keresztény homály.

Kilépek a kertbe, éjjel egy óra van. Rágyújtok. Akkora a köd, hogy a tőlem öt-tíz méterre álló tölgyfáknak csak a halvány körvonalait látom. Mintha soha nem álltam volna máshol, mintha soha nem láttam volna mást, mint ezeket a tölgyfákat a vastag ködleplek mögött. Azon gondolkodom, mennyire nem mondható semmi mindarról, amit itt megpróbáltam körülírni. Csendben pipázom az enyészet illataival terhes ködben, aztán visszaülök ide, a számítógép elé, és kiteszem ezt az utolsó írásjelet.

IANCU LAURA

Apriori bizalom

Költő

A Bibliától jobban féltünk, mint a Rossztól. Szegény Jeremiás bácsi — Isten nyugosztalja! —, amikor megkísértették, s mihelyst ezt észlelte, csak annyit mondott: *Állj meg, János, állj meg! Magad vagy? Állj meg, kereszteljelek meg!* De az ördög nem várta meg a keresztvetést. Úgy odalett, hogy máig is odavan! Kérdeztem apámtól, miért *szegény*, aki meghal? Jeremiás bácsi nem volt éppen koldus, még kevésbé mondható el ez Mircsá úrról, mégis, őrá is azt mondták, amikor eltemették: *Na, szegény Mircsá, annyit gyűjtött, hogy az örökéletre is elég lett volna, de a koporsóba nem fért el...*! Azt mondja erre apám: